

## Ünnepi beszéd – augusztus 20.

Tisztelt Polgármester Úr, Városvezetők!

Kedves Balatonfüredi Polgárok és Vendégeink!

Augusztus 20-án Szent István királyra, az államalapítóra emlékezünk, és egyben a magyar államiság ezeréves folytonosságát ünnepeljük. Ez a nap egyszerre idézi meg a múltat, amelyből erőt és önbizalmat meríthetünk, szembesít felelősségünkkel a jelenben, és elénk vetíti a jövőt annak minden reménységével és kétségével.

A középkori Európát születése hajnalán máris halálos veszedelem fenyegette. Északról a vikingek, délről a mórok, keletről pedig a magyarok szorongatták a Nagy Károly birodalmának romjain kialakuló királyságokat. A kalandozó magyar seregek messze földön rettegést keltettek. Úgy látszott, hogy elkerülhetetlen a nagy leszámolás.

Aztán eljött a fordulat. A magyar vezetés számára a Lech-mezei vereség világossá tette: a magyarság csak akkor maradhat fenn, ha életét új alapokra képes helyezni. Ez a felismerés indította el a folyamatot, amelynek főbb elemei a letelepedés, az életformaváltás, a kereszténység felvétele, az állam és az egyház szervezetének kiépítése, az új rend, új törvények és hit szerinti élet elfogadtatása a Kárpát-medence uralkodó rétegével és lakosságával.

A magyar történelem ritka pillanata, amikor a feladat, a vezető és a népe annyira egymásra talál, mint a végveszélybe került magyarság és Vajkból lett királya, István. Ennek köszönhető, hogy aztán a trónutódlás zavarai, az idegen eredetű uralkodók, a belső megosztottság és az ismételt külső inváziók sem tudták kikezdeni a hatalmas Szent István-i

művet, amely évezredes meghatározottságot és örökséget adott egymást követő nemzedékeinknek egészen a mai pillanatig.

Szent Istvánnak nem csak a megmaradás és a fejlődés belső feltételeit sikerült biztosítania. Egy népet önpusztító erői mellett a külső erők megsemmisítő, beolvasztó törekvéseitől is meg kell óvni. Erre figyelmeztet a népvándorlás és a kora középkor sok-sok nomád népének sorsa.

A magyar állam megalapítása nem csak a magyarság megmaradásának, nemzetté válásának, anyagi, kulturális és spirituális fejlődésének máig meghatározó alapját és kereteit teremtette meg. A magyarok fordulata megkönnyebbülést hozott Európának is. Géza fejedelem és Szent István király a rettegett nomádok törzsszövetségéből az európai hatalmakkal azonos értékek, elvek, szabályok szerint építkező királyságot hozott létre. A létrejött szuverén magyar állam stabilizálta a kontinens addig kaotikus térségét, kiterjesztette a Nyugat politikai és kulturális határait kelet és dél felé, és létrejöttétől kezdve nagyban meghatározta Kelet-Közép-Európa viszonyait, jövőjét.

A külkapcsolatait tudatosan alakító országra a kor nagyhatalmai kezdettől fogva potenciális szövetségesként, vetélytársként és a külső támadóktól megvédelmező erőként tekinthettek. Nem is maradtak el a világ visszajelzései: a nyugati kereszténységbe való befogadás jeleként a pápa koronát küldött. Aktív külpolitikával, sikeres házasságokkal Bizáncot is sikerült partnerré tenni. A Német-római Birodalom és a Velencei Köztársaság vezetőinek is bele kellett nyugodniuk, hogy nem a hűbéreseik, hanem a partnereik száma gyarapodott. A létrejövő Magyar Királyság sokrétű kapcsolatokat ápolt a Kijevi Russzal is.

És íme, mekkora fordulatot hozott a történelem! Felipe Fernández-Armesto oxfordi történész mutat rá az emberiség történelmének utolsó

évezredét bemutató, világsikerű könyvében, hogy azok a magyarok, akik a születő Európát hajdan halálos veszélyben tartották, fél évezred alatt az emberi szellem és kreativitás akkori csúcsteljesítményének, az itáliai reneszánsznak és humanizmusnak autentikus befogadójává lettek. Országuk pedig Európa szellemi örökségét gazdagító bölcsővé vált. A Magyar Királyságban – Budán, Esztergomban, Visegrádon, a főpapi és főúri székhelyeken – gyönyörű épületek, nyomdák, könyvtárnyi könyv, udvari, művészeti és hitélet árulkodik erről. Szent István művének kiteljesedéseként így vált a magyar állam az európai politika és diplomácia egyik központi szereplőjévé, egyben Európa egyik legerősebb királyságává.

A mai ünnepi alkalommal az évezredes történelmi ívet csak lelkünkben, kimondatlanul követhetjük egészen máig, de néhány, államunk születéskori jellemzőit meghatározó, máig érvényes mozzanatot még kiemelhetünk.

Fontos felfigyelnünk arra, hogy Szent István államszervezése nem csak a magyar törzsekre épült. A Kárpát-medencében sokféle nép élt, kavargott. Az istváni államalakulathoz, hatalmi berendezkedéshez és keresztény hitéhez is nélkülözhetetlenek voltak a „jövevények”, más népek képviselői, „szokások, fegyverek és tudományok” ismerői. Szlávok, avarok, németek, olaszok, vallonok, besenyők, kunok, jászok alkották a Kárpát-medencei lakosságot. A sokféleségből teremtettség lett akkor az állam igazi ereje. Szent István *Intelmeiben* így figyelmeztette fiát: „Az egynyelvű és egyszokású ország gyenge és esendő.”

Az istváni tanítást megszívlelő, erőnk szerinti mértéket tartó befogadás lett történelmünk egyik legnagyobb erőforrása. Az idegenből jöttek néhány nemzedék alatt öntudatos magyarokká váltak. Legkiválóbbjaik az

őket befogadó magyar hazájukért életüket áldozó mártírjainkká és a magyar kultúra, tudomány és innováció dicsőségének öregbítőivé váltak.

Tisztelt Ünneplők!

Az államszervezésben nem csak férfiaknak volt szerepük. Gizella királyné alakjával kezdődik az Árpád-ház és a magyar történelem nagy asszonyainak sora. Árpád-házi Szent Erzsébetet, akit egész Európa máig tisztel, és Szent Margitot, akinek áldozatos élete és imádsága ma is példát mutat, nagyszerű asszonyaink sora követi, akik királynőként, nemesasszonyként, csoportosan vagy magányosan helytálló nőként mindig ott voltak, amikor az ország védelme, értékeinek megőrzése, sorskérdéseinek megválaszolása volt napirenden.

Szent István maga is női közbenjáróhoz fordult, amikor halála előtt országát a Szűzanya oltalmába ajánlotta. Ezzel életre hívta és megerősítette a magyarok gazdag és mély Mária-kultuszát.

Ünnepünknek van egy további dimenziója is, a legendák világa. A magyarság nemcsak a történettudomány által igazolt múltat őrizte meg, hanem mondákat, köztük eredetmondákat is. Ilyen a hun-magyar rokonság hagyománya, amelyet krónikáink szívesen hirdettek. Bár a tudomány ezt nem igazolja, azt is tudjuk: ezeknek a történeteknek nem a múlt dokumentálása a célja. Mondáink a jelen ambícióit és a jövő vágyait fejezték ki, és sokaknak ma is ezt jelentik. Amikor őseink Attila örököseinek vallották magukat, nem történelmi tény, hanem programot hirdettek: erőt, önbizalmat, példaképet adtak a közösségnek, tiszteletet követeltek a külvilágtól. Ezért a mítoszok lényegükben nem hamisítások, hanem szimbolikus igazságok. A tudomány megmutatja, mi történt valójában; a mítoszok megmutatják, hogyan látta, és hogyan akarta látni

és láttatni magát a közösség. Egy érett nemzetnek mindkettőre szüksége van.

A mondák nem korlátozódnak a pogány múltra. Az emberi természethez és a kultúrához hozzátartozik, hogy nagy vezetőit, királyait, hadvezéreit, szentjeit fokozatosan legendává nemesíti. Így lett Szent Istvánból nemcsak államalapító uralkodó, hanem szent király, akinek legendája van, Szent Jobbjá ma is ereklye, nemzeti szimbólum. Így váltak az Árpád-házi szent királyok példaképpé, mert az utókor tudatosan épített a legendatámasztás erejére. Legendáink élményszerű átélést nyújtó lelki tartópillérré váltak a magyar közösség számára. Ennek különösen akkor látszik a jelentősége, amikor a nemzet jelentős része kiszorul saját államunk történelmi keretei közül.

Államiságunk egyik legmélyebb összefüggése a nyelv és a hatalom kapcsolata. Amit meg tudunk nevezni, azt valamiképpen birtokba vesszük, és céljaink szolgálatába állítjuk. A nyelv ezért nem pusztán a kommunikáció, a közösségteremtés, a nemzeti kultúra eszköze, hanem a hatalomé is. Innen ered meghatározó szerepe az államiság vonatkozásában.

A középkorban a magyar nyelv még nem volt alkalmas arra, hogy az állam közös nyelve legyen. Ezért vált a latin a kormányzat, az egyház, a diplomácia nyelvévé. De a magyar nyelv sosem tűnt el, búvópatakként mindig felszínre tört. A tihanyi alapítólevél, az Ómagyar Mária-siralom, egyházi és világi irodalmunk, ősi népdalaink, mondókáink szövegei mind bizonyítják, hogy a magyar nyelv mindig a magyarság, a kibontakozó nemzet féltett kincse, önazonosságát meghatározó és biztosító eszköze volt és maradt.

Ebben alapítása óta kiemelkedő szerepet játszik a Magyar Tudományos Akadémia, amelynek immár kétszáz éve küldetése a magyar nyelvet alkalmassá tenni a tudományos gondolkodás és a magas kultúra mellett a politikai, társadalmi és gazdasági közélet szolgálatára, a szuverén magyar nemzet államának működtetésére.

Tisztelt Ünneplő Közösség!

Ez az ünnep alkalom arra, hogy a régmúlt nemzedékeiben önmagunkra ismerjünk:

- abban a kitartásban, amely ezer év viharában megtartotta a nemzetet és államát;
- abban az alkotóerőben, amely városokat, templomokat, iskolákat és könyvtárakat hozott létre és épített újjá; s végül
- abban a hitben, amely a nemzetet a legnehezebb időkön is közösségként segítette át, alkotta újjá.

Államalapító királyunk nagy műve és máig ható öröksége, tanítása, a magyar nők tisztelete, nagy teljesítményeink, közös képzeletet gazdagító mondáink és nemzeti nyelvünk összetartó hatalma mind az *Intelmek* szavára irányítja figyelmünket: *„Tartsd mindig eszedben, hogy minden ember azonos állapotban születik, és hogy semmi sem emel fel, csakis az alázat, semmi sem taszít le, csakis a gőg és a gyűlölség.”*

Isten áldja Balatonfüredet és a füredieket!

Isten áldja Magyarországot és a magyar nemzetet!

Köszönöm megtisztelő figyelmüket.